

KIESRAAD

De Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
Postbus 20011
2500 EA 's-Gravenhage

KIESRAAD

Datum
10 oktober 2022

Ons kenmerk
2022-0000535935

Uw kenmerk
2022-0000401584

Inlichtingen
mr. R.N.A. Al
T 070-4266266

Blad
1 van 5

Bezoekadres
Muzenstraat 85
2511 WB Den Haag

Postadres
Postbus 20011
2500 EA Den Haag

Internetadres
www.kiesraad.nl

E-mailadres
kiesraad@kiesraad.nl

Onderwerp

Advies over de regeling kiescollege niet-ingezetenen
en wijziging van de Kiesregeling

Inleiding

Het kabinet is van plan om Nederlanders die in het buitenland wonen indirecte invloed te laten uitoefenen op de samenstelling van de Eerste Kamer door middel van een speciaal te vormen kiescollege. De leden daarvan worden rechtstreeks gekozen door de Nederlanders in het buitenland. De Kiesraad adviseerde eerder over de hoofdlijnen van dit plan.¹

Op 16 augustus 2022 heeft u de Kiesraad om advies gevraagd over de ontwerpregelgeving voor het kiescollege niet-ingezetenen (hierna: de ontwerpregelgeving). Daarin wordt voorgesteld om de verkiezing van het kiescollege voor niet-ingezetenen aan de bestaande modelformulieren toe te voegen en enkele specifieke modellen en regelingen vast te stellen. De modelformulieren zijn meerdere keren besproken door de Kiesraad in andere wetgevingstrajecten. Om die reden wordt nu voornamelijk ingegaan op de gewijzigde passages. Het advies treft u hierbij aan.

Samenvatting

De Kiesraad ziet ruimte voor verduidelijking van de modelformulieren om te voorkomen dat de voorgestelde wijzigingen voor verwarring zorgen bij kiezers en kandidaten. Die verwarring kan ook ontstaan bij andere verkiezingen, als daar modelformulieren gebruikt worden waarin zaken zijn opgenomen die alleen voor de verkiezing voor het kiescollege niet-ingezetenen relevant zijn. De Kiesraad doet daarom enkele suggesties om te zorgen voor meer begrijpelijke teksten op de

¹ Advies over de uitvoeringswet kiescollege niet-ingezetenen (advies van 22 november 2021, te vinden op www.kiesraad.nl), Den Haag: Kiesraad 2021 en Advies over het besluit kiescollege niet-ingezetenen en wijziging van het Kiesbesluit (advies van 11 april 2022, te vinden op www.kiesraad.nl), Den Haag: Kiesraad 2022.

modellen. In een enkel geval lijkt het zelfs beter om een apart model voor de kiescollegeverkiezing vast te stellen in plaats van de kiescollegeverkiezing te integreren in een bestaand model. De Kiesraad draagt ook enkele inhoudelijke verbeteringen aan en adviseert daaraan aandacht te besteden.

1. Begrijpelijke terminologie

Door de voorgenomen introductie van een kiescollege niet-ingezetenen voor de Eerste Kamerverkiezing zijn het straks niet meer alleen inwoners van de provincies en Caribisch Nederland die getrapt stemmen voor de Eerste Kamerverkiezing. Dit heeft op meerdere plekken gevolgen voor de teksten in de modelformulieren die in het verkiezingsproces gebruikt worden. De Kiesraad constateert dat de formulieren daar niet altijd begrijpelijker op worden en adviseert om de terminologie rondom het kiescollege voor niet-ingezetenen te herzien.

Allereerst adviseert de Kiesraad om in de modellen 'kiescollege voor niet-ingezetenen' te veranderen in 'kiescollege niet-ingezetenen voor de Eerste Kamer'. Het is voor kiezers dan beter te begrijpen welke taak dit kiescollege heeft en hoe deze zich verhoudt tot de andere verkiezingssoorten die er zijn. Dat speelt in het bijzonder voor de modellen die niet nog redactioneel worden aangepast voor een specifieke doelgroep of voor de digitale toepassing.² Met name gaat dat om de modellen bedoeld voor kiezers (zoals de briefstembewijzen en stembiljetten),³ al kan dit ook in andere modellen een zinvolle verduidelijking zijn.⁴

Ten tweede wordt geadviseerd om de vermelding van de kieskringen bij de Eerste Kamerverkiezing te stroomlijnen. Voorheen waren dat alleen de twaalf provincies. Na de eerdere toevoeging van de kiescolleges voor Caribisch Nederland en nu de toevoeging van een kiescollege niet-ingezetenen is wat ooit een logische keuze was van vermelden gecompliceerd geraakt. Een fragment van model U 16 is ter illustratie opgenomen, ook op andere plekken en modellen komen de gearceerde teksten terug.⁵

provincie/ openbaar lichaam/ kieskring buitenland															
Groningen	Fryslân	Drenthe	Overijssel	Flevoland	Gelderland	Utrecht	Noord-Holland	Zuid-Holland	Zeeland	Noord-Brabant	Limburg	Bonaire	Sint Eustatius	Saba	Kieskring buitenland

In de modellen staat nu het rijtje "provincie/ het openbaar lichaam/ kieskring buitenland". De Kiesraad adviseert deze terminologie te vereenvoudigen tot

² Artikel 1 van de Kiesregeling.

³ De voorgestelde modellen D 3-1, 36, G 1-1, 38-1, 39-2, M 6-1, M 6-4, M 6b-1, M 6b-2.

⁴ De voorgestelde modellen G 1-3, 38-2, H 1, H 3-1, H 3-2, H 9, H 12, Pa 11, I 1, I 4, P 22-3, T 4, V 9, W 1-1, W 1-2, W 1-3, W 2, W 4, U 16.

⁵ De voorgestelde modellen J 20, T 4, T 11 en U 16

Datum
10 oktober 2022

Kenmerk
2022-0000535935

Onderdeel
Kiesraad

Blad
3 van 5

“provincies en kiescolleges”. Verdere vereenvoudiging is daarna mogelijk door als aanduiding van de kieskring enkel “Buitenland” of “Niet-ingezetenen” te gebruiken.

2. Registratie van kiezers

De formulieren waarmee kiezers buiten Nederland zich kunnen registreren als kiezer, bevatten tevens een veld voor het vermelden van het burgerservicenummer. Kiezers buiten Nederland hebben niet in alle gevallen de beschikking over een dergelijk nummer. Geadviseerd wordt daarom om aan dit veld de toevoeging te doen ‘indien vermeld op uw Nederlandse paspoort of identiteitskaart’.⁶

3. Registratie van aanduidingen en logo's

De geregistreerde aanduidingen en logo's voor de Tweede Kamerverkiezing zijn in beginsel ook te gebruiken voor de kiescollegeverkiezing. Een groepering die in dat register niet staat opgenomen en zich specifiek voor de kiescollegeverkiezing wenst te registreren, kan daartoe een verzoek indienen bij het centraal stembureau. De uitvoering daarvan is belegd bij de gemeente Den Haag. Het hiervoor bestemde registratieverzoek (model G 1-1) bevat nog een verwijzing naar het overleggen van een bewijs van inschrijving bij de Kamer van Koophandel. Deze verwijzing kan worden geschrapt nu het overleggen hiervan per 1 januari 2023 niet langer vereist is.⁷ Het optioneel kunnen vermelden van een websiteadres bij de algemene gegevens van de groepering (rubriek 2 van het model) kan het makkelijker maken voor kiezers zich te doen informeren over de groepering. Geadviseerd wordt dit toe te voegen aan de modellen G 1-1 en 38.

Een groepering kan ervoor kiezen om bij de aanduiding ook de registratie van een logo te verzoeken. Strikt genomen zijn dat echter twee aparte verzoeken waarop het centraal stembureau apart besluit. Om die reden vond de Kiesraad het in een eerder advies raadzaam dat op het formulier te verduidelijken.⁸ Partijen moeten immers niet denken dat de registratie van het logo zodanig is gekoppeld aan de registratie van de aanduiding dat de aanduiding niet zonder logo kan worden geregistreerd of een afwijzing van het logo de beoordeling van de aanduiding kan belemmeren. Dit kan verhelderd worden door de toelichting van de rubriek aan te passen.⁹

Omdat registratie van een logo niet voor alle verkiezingen mogelijk is, kon de Kiesraad zich goed voorstellen dat andere centraal stembureaus de rubriek daarover uit hun eigen registratieformulier mochten schrappen.¹⁰ Die ruimte kan expliciet worden gemaakt door in de kop van rubriek 6 toe te voegen “(alleen van toepassing voor de verkiezing van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, het

⁶ Deze toevoeging staat ook op het model M 6b-1 (verzoek om een vervangend briefstembewijs).

⁷ Artikelen G 2 en Pa 1 van de aanstaande Kieswet.

⁸ Advies over de wijziging van de Kiesregeling in verband met de definitieve invoering van het nieuwe stembiljet voor kiezers buiten Nederland (advies van 27 juni 2022, te vinden op www.kiesraad.nl), Den Haag: Kiesraad 2022, p. 4.

⁹ In de voorgestelde modellen G 1-1 en 38 staat “Heeft dit registratieverzoek betrekking op een aanduiding [...]? Registreer dan ook een logo.”

¹⁰ Advies over de wijziging van de Kiesregeling in verband met de definitieve invoering van het nieuwe stembiljet voor kiezers buiten Nederland (advies van 27 juni 2022, te vinden op www.kiesraad.nl), Den Haag: Kiesraad 2022, p. 4.

Datum
10 oktober 2022

Kenmerk
2022-0000535935

Onderdeel
Kiesraad

Blad
4 van 5

Europees Parlement of het kiescollege niet-ingezetenen voor de Eerste Kamer der Staten-Generaal”.

4. Kandidaatstelling

Voor het indienen van lijsten en het instemmen met plaatsing daarop, maken kandidaten gebruik van de algemene vastgestelde modellen. Omdat ten aanzien van het kiescollege niet-ingezetenen enkele bijzonderheden gelden, worden die modellen uitgebreid met extra informatie en opties die alleen van toepassing zijn op de verkiezing van de leden van het kiescollege niet-ingezetenen. Een risico hiervan is dat partijen en kandidaten bij andere verkiezingen (die deze modellen ook gebruiken), fouten maken bij het invullen. De geboden ruimte voor redactionele aanpassing kan deze verwarring niet altijd voorkomen omdat sommige gemeenten en centraal stembureaus de modellen zonder aanpassingen beschikbaar stellen.¹¹

Om die reden bevat de ontwerpregeling bijvoorbeeld een apart model ondersteuningsverklaring (model Pa 11 in plaats van model H 4). Eenzelfde situatie is wat de Kiesraad betreft aan de orde bij de instemmingsverklaring. Om te voorkomen dat er bij andere verkiezingen verwarring ontstaat over het wel of niet aanwijzen van gemachtigden en het adres voor de ontvangst van de kennisgeving van benoeming, vindt de Kiesraad het logischer om ook voor de instemmingsverklaring een apart model vast te stellen (in plaats van deze te integreren in het bestaande model H 9). In de modellen H 1, H 3-1, H 3-2 en H 12 zijn de aanpassingen beperkt en ligt integratie inderdaad meer voor de hand.

5. Stemming en uitslagvaststelling

De stemming voor de Eerste Kamerverkiezing vindt fysiek plaats in Nederland. Kiescollegeleden die niet in staat zijn om bij de fysieke stemming voor de Eerste Kamerverkiezing aanwezig te zijn, kunnen een volmacht verlenen aan een wel aanwezig kiescollegelid. Het voornemen is dat deze volmachtverlening elektronisch kan plaatsvinden. Indien dat het geval is vraagt dat mogelijk aanpassing van het volmachtformulier (model T 4). Dat model gaat immers nog uit van een fysieke aflegging door achtereenvolgens de volmachtgever, de volmachtnemer en de voorzitter van het kiescollege. De Kiesraad adviseert het model op de mogelijkheid van elektronische aflegging na te gaan en het ontwerp of de toelichting daarop aan te passen.

De stemwaarde van de stemmen uitgebracht door het kiescollege is afhankelijk gesteld van het aantal geregistreerde kiezers voor de verkiezing van de leden van het kiescollege. Dit aantal wordt vijf weken voor de dag van stemming door burgemeester en wethouders van Den Haag vastgesteld en aan het centraal stembureau doorgegeven. Anders is dat voor de bevolkingsaantallen van de provincies, die worden door het Centraal Bureau voor de Statistiek gepubliceerd. In het voorgestelde model U 16 kan de indruk bestaan dat het Centraal Bureau voor de Statistiek ook de aantallen permanent geregistreerde kiezers buiten Nederland publiceert en dat de publicaties nog in de Staatscourant worden

¹¹ Artikel H 1 van het Kiesbesluit.

Datum
10 oktober 2022

Kenmerk
2022-0000535935

Onderdeel
Kiesraad

Blad
5 van 5

gedaan. Dat is niet juist.¹² De Kiesraad adviseert daarom rubriek 3 van het model op deze punten te verbeteren. Een verwijzing naar de Staatscourantpublicatie waarin het centraal stembureau op grond van artikel U 2, vijfde lid, van de Kieswet de stemwaarden heeft gepubliceerd kan wel worden vermeld.

Slot

De ontwerpregeling bevat de modellen die gebruikt moeten worden bij de introductie van het kiescollege van kiezers buiten Nederland voor de Eerste Kamer. De Kiesraad heeft naar aanleiding van het modelformulieren een aantal opmerkingen ter verduidelijking of verbetering en adviseert daaraan aandacht te besteden. Enkele detailopmerkingen zijn onderhands met u gedeeld.

DE KIESRAAD,
voor deze,

(was getekend)

W.J. Kuijken
voorzitter

(was getekend)

P.J. Young,
secretaris-directeur

¹² [Stb. 2022. 292.](#)